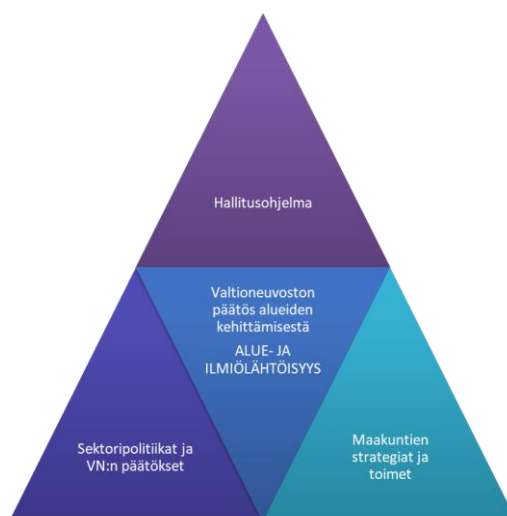

Aluekehittämispäätös 2020 – 2023

I. Tarkoitus ja lähtökohdat

- Aluekehittämispäätös on hallituskausittain laadittava valtioneuvoston strategia, joka määrittää aluekehittämisen kannalta keskeiset teemat, tavoitteet ja toimenpiteet. Päätös tuo hallitusohjelman toimeenpanoon aluekehittämisen näkökulmaa ja valmisteilla oleva päätös nostaa esille erityisesti poikkihallinnollisia teemoja ja ilmiöitä.
- Aluekehittämisen uudistaminen siten, että toimintatavoissa otetaan huomioon jatkuva oppiminen, uudenlainen vuorovaikutus, pitkä aikaväli, tietopohjaisuus, syrjimättömyys ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus.
- Aluekehittämispäätökseltä on toivottu strategisuutta ja fokusoitumista. Tämä tarkoittaa myös poisvalintoja ja keskittymistä teemoihin ja toimenpiteisiin, jotka ovat alueiden elinvoiman kannalta vaikuttavimpia.
- Hallitusohjelman perustaa työlle
 - Erilaisten alueiden ja niiden vahvuuksien ja erityispiirteiden tunnistaminen – paikkaperustaisen kehittämisen mahdollisuudet
 - Elinvoiman osatekijöistä huolehtiminen, alueellinen tasapaino
 - Monipaikkaisuus

II. Tavoiteltava tulevaisuus eli visio vuoteen 2031

- Aiempiin päätöksiin verrattuna nyt valmisteltavana oleva päätös katsoo aluekehittämistä hallituskautta **pidemmällä aikajänteellä**. Näkymää luodaan vuoteen 2031 asti, vaikka toimenpiteet keskittyvät seuraaville neljälle vuodelle.
- Aluekehittämisen tavoitteet määritellään aluekehittämislaissa, voimassa olevan lainsäädännön mukaan tavoitteena on: 1) vahvistaa alueiden tasapainoista kehittymistä sekä kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä; 2) vahvistaa ja monipuolistaa kestäväällä tavalla alueiden elinkeinorakennetta sekä edistää taloudellista tasapainoa;

- 3) edistää kestäväää työllisyyttä sekä väestön osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta; 4) vähentää alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja ja kannustaa käytettävissä olevien voimavarojen täysimääräiseen käyttöön kestävällä tavalla; 5) parantaa alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistää niiden kulttuuria; 6) parantaa elinympäristön laatua ja kestäväää alue- ja yhdyskuntarakennetta
- Aluekehittämispäätöksellä luodaan edellytyksiä kestäväälle tulevaisuudelle sekä turvataan asukkaiden hyvinvoinnin ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä

III. Toimintaympäristöanalyysi – muutoksi joilla on eniten merkitystä alueiden kehitykselle

- Hallitusohjelmassa tunnistettuja keskeisiä muutosajureita ovat ilmastonmuutoksen vastainen taistelu, bio- ja kiertotalous, teknologinen kehitys ja kaupungistuminen
- Muita mm. ikääntyminen, työn murros, palvelullistuminen ja alustatalous, globalisaatio ja verkostotalous, työvoiman liikkuminen ja monikulttuurisuus, eriarvoistuminen ja syrjäytyminen, arvojen ja elämäntapojen muutokset sekä uudet demokratian ja päätöksenteon muodot
- Globaalit ilmiöt, paikalliset ratkaisut

IV. Aluekehityksen tilannekuva keskeisin muuttujin

- Aluekehityksen tilannekuva -kokonaisuus laadittiin maakuntaudistuksen valmistelun yhteydessä vahvistamaan alueiden kehityksen tietopohjaa ja pohjustamaan valtion ja maakuntien välisiä aluekehittämisen keskusteluja. Tilannekuva sisältää sekä määrällisiä indikaattoreita että laadullisen analyysin. Tilannekuvatyötä kehitetään edelleen, tavoitteena on saada käyttöön digitaalinen alusta jonka avulla niin valtioneuvostossa kuin alueille on käytössä tuoreimmat tiedot alueiden kehityksestä.
- ALKE-päätöksen yhteydessä alueiden kehitystä kuvataan avainindikaattorein (väestö, aluetalous, osaaminen ja uudistuminen, terveys ja hyvinvointi sekä elinympäristö). Väestökehityksen osalta huomioidaan tuore ennuste sekä monipaikkaisuuden mahdollisuudet alueiden elinvoiman vahvistamiseksi.

V. Painopisteet

- Painopisteissä kuvataan tavoitetilä hallituskaudella ja pidemmällä tähtäimellä eli vuoteen 2031 – minkä pitää muuttua nykytilanteeseen nähden
- Kunkin painopisteen kohdalla pohdinta sen kannalta, mikä teemassa on keskeistä erilaisten alueiden näkökulmasta: metropolialue, suuret kaupungit, seutukaupungit, maaseudut ja saaristo (työstettävänä)
- Kaikkia painopisteitä läpileikkaavia teemoja ovat kestävä kehitys ja digitalisaatio
- Jokaisen painopisteen kohdalla kiteytys siitä, miten tavoitetilään päästään (työstettävänä). Päätöksessä ei listata yksittäisiä toimenpiteitä, vaan toimeenpano ja seuranta tapahtuvat alueiden uudistumisen neuvottelukunnan ohjauksessa

1 Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen ja varautuminen sekä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Tavoitetila ja visio hallituskaudelle ja 2030-luvulle

Suomi alueineen on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Suomi on noussut kiertotalouden edelläkävijäksi ja saavuttaa YK:n biodiversiteettisopimuksen tavoitteet. Vuoteen 2030 ulottuvalla elinympäristöjen tilan parantamiseen tähtäävällä toimintaohjelmalla pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikentyminen. Kaikille alueille ja kunnille on laadittu vähähiilisyystiekartat. Kiertotalouden lisäämisen avulla hillitään luonnonvarojen ylikulutusta ja ilmastonmuutosta, suojellaan luonnon monimuotoisuutta, luodaan uudenlaista työtä ja vahvistetaan talouden kilpailukykyä.

Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ovat ihmiskunnan vakavimpia ongelmia. Kestävyyskriisin ratkaiseminen edellyttää nopeaa systeemistä muutosta yhteiskunnassa. Suomella on hyvät mahdollisuudet kestävän kehityksen mukaiseen ekologiseen jälleenrakentamiseen vakaan ja kestävän yhteiskuntarakenteen, koulutetun väestön ja korkean teknologiaosaamisen maana. Ilmastonmuutoksen ja sitä hillitsevien toimien ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin, seurannan ja ennakkoinnin tueksi tarvitaan monialaista tutkimusta ja välineitä. Hallinnon tasojen ja -alojen yhteistyötä on vahvistettava toimien yhteensovittamisessa ja muun muassa tietopohjan vahvistamisessa.

Agenda 2030 -tavoitteiden saavuttaminen edellyttää merkittävää yhteiskunnallista modernisointia taloudessa, kulutuksessa ja tuotannossa. Ruoka, liikenne, asuminen ja kuluttaminen muodostavat keskeisimmät päästölähteet. Näitä koskevat yhteiskunnalliset ilmastoratkaisut tehdään päästövähennyksillä, uusiin kestäviin energiamuotoihin siirtymällä, kiertotaloudella ja hiilinielujen turvaamisella. Alueet voivat toimia innovatiivisten hiilineutraalien elinkeinojen ja kiertotalouden kasvualustoina, jolloin ilmastoratkaisuilla pienennetään tuotannon ja kulutuksen hiilijalanjälkeä ja kasvatetaan myös myönteistä hiilikädenjälkeä maailmanlaajuisesti. Ilmastonmuutokseen hillintään ja sopeutumiseen liittyvät tekniset innovaatiot voivat olla Suomelle globaali kilpailukykytekijä. Toimiva kiertotalous vähentää uusien raaka-aineiden käyttöä, materiaalihävikkiä, päästöjä ja kuljetustarpeita, parantaa yritysten kilpailukykyä ja vastaa kuluttajien toiveisiin

Alueet toimivat kansainvälisinä suunnannäyttäjinä myös hiilineutraalien asuntojen ja asuinalueiden rakentamisen tukemisessa. Alueilla on lisäksi keskeinen rooli hiilineutraalin liikkumisen mahdollistamisessa ja kaupunkisuunnittelussa, joka kannustaa ilmaston ja terveyden kannalta kestävään liikkumiseen. Alueelliset kokeilut luovat hyviä käytäntöjä, ratkaisuja ja innovaatioita, jotka kelpaavat kestävän kehityksen edelläkävijän esimerkeiksi myös kansallisesti ja kansainvälisesti.

Alueiden vähähiilisyys 2035 –tiekarttoja tehdään jo Syken johdolla/kanssa CANEMURE-hankkeessa joillain alueilla. Tiekarttojen tavoitteena on luoda uskoa tulevaisuuteen ja nostaa esiin mahdollisuuksia kunnianhimoisten, mutta samalla realististen tavoitteiden avulla, joita peilataan alueiden omiin vahvuuksiin ja elinkeinoin. Tiekartan teemoja voivat olla esimerkiksi älykäs maankäyttö ja nielujen vahvistaminen, energiamurros, kiertotalous, älykäs ja kestävä liikkuminen, älykäs ja kestävä kulutus.

Luonnos 14.10.2019

Ylisukupolvinen oikeudenmukaisuus ja hyvinvointi edellyttävät ilmastonmuutoksen pysäyttämisen lisäksi luonnon monimuotoisuuden turvaamista ja kestävää aluekehitystä. Resurssitehokkaan kiertotalouteen siirtyminen tarjoaa ratkaisuja kaikkiin edellä mainittuihin haasteisiin. Luonnonvarojen moderni ja resurssitehokas hallinta luo lisäarvoa jalostusketjuihin ja lisää niiden kilpailukykyä globaalissa kilpailussa sekä luo uudenlaisia, uutta osaamista edellyttäviä, paikallisia työpaikkoja.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja varautuminen

Ilmastonmuutos etenee ja sen seuraukset ja muutoksen nopeus aiheuttavat uusia haasteita paikallisesti ja alueellisesti. Tieteellinen tieto muutoksesta lisääntyy ja arviot tulevaisuuden kehitysohjeista tarkentuvat. Arvioihin sisältyy kuitenkin edelleen epävarmuuksia ja siksi sopeutuminen on paljolti riskienhallintaa sekä varautumista myös ennen kokemattomiin muutoksiin. Ilmastonmuutos on paikallisille ja alueellisille toimijoille strategisen tason riski, jonka mahdolliset vaikutukset ovat niin merkittäviä, että ne on huomioitava kokonaisvaltaisesti strategisessa päätöksenteossa sekä toiminnan ja talouden suunnittelussa.

Ilmastonmuutoksen seuraukset kohdataan paikallisesti kunnissa ja kiinteistöillä. Resurssien kohdentamiseksi oikein ja tehokkaasti on osa toimenpiteistä suunniteltava alueellisesti. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen on otettava keskeiseksi lähtökohdaksi yhdyskuntien suunnittelussa, rakentamisen ohjauksessa ja teknisten verkostojen kehittämisessä. Ilmastonmuutoksen myötä mm. sään ääriolot, kuten rankkasateet, tulvat, kuivuus ja hellekaudet yleistyvät. Ääriolojen lisäksi ilmastossa tapahtuu muita hitaammin näkyviä muutoksia, kuten lisääntyvä sadanta ja muuttuvat kosteusolot esimerkiksi maaperässä.

Myös terveyden ja sosiaalihuollon yksiköissä on kehitettävä varautumista ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Ilmastonmuutoksen on arvioitu vaikuttavan Suomessa etenkin helteistä aiheutuviin terveystaitoihin, vesivälitteisiin epidemioihin, vektorivälitteisiin infektiosairauksiin, liukastumistapaturmiin sekä rakennusten kosteusvaurioihin liittyviin sisäilmaongelmiin. Lisäksi varautumisessa on huomioitava hitaasti kehittyvät, mutta mahdollisesti hyvinkin nopeasti eskaloituvat ilmastonmuutoksen välilliset vaikutukset, kuten ilmastopakolaiset ja suuret muuttoliikkeet.

Eniten ilmastonmuutoksesta kärsivät ne, joilla on vähiten resursseja sopeutua siihen. Tällaisia ryhmiä ovat esim. köyhät ja syrjäytyneet ihmiset, vanhukset, lapset ja vammaiset sekä sellaisilla alueilla asuvat ihmiset, joilla on yksipuolinen ja ilmastomuutokselle herkkä elinkeinorakenne. Paitsi ilmastonmuutos myös siihen varautumisen ja reagoimisen keinot vaikuttavat eri tavoin eri väestöryhmiin

Kestävän kehityksen tavoitteet

Kestävän kehityksen tavoitteet tulee ottaa huomioon aluekehittämisessä toiminnan pohjana. Kestävän kehityksen tärkeitä ulottuvuuksia ovat sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys. Lisäksi on nostettava esiin alueellinen ja paikallinen kestävyys. Niiden huomioon ottaminen konkretisoi abstraktia kestävän kehityksen retoriikkaa paikallisiksi ja alueellisiksi ratkaisuuksi. Alueet voivat erikoistua älykkäästi myös toimissa ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, siihen sopeutumiseksi sekä varautumiseksi ja löytää oman roolinsa yhteisessä työssä.

2 Sujuva arki, toimivat kuljetukset sekä liikenne- ja viestintäyhteyksien turvaaminen

Tavoitetila ja visio hallituskaudelle ja 2030-luvulle

Sujuva arki edellyttää sekä julkisten että yksityisten palveluiden saatavuutta, joko perinteisesti tai digitaalisesti. Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma jäsentää ja luo lähtökohtia liikenneverkon ja liikenteen palveluiden suunnitteluun. Liikennejärjestelmän kehittämisen ytimessä on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kehitys. Nopean laajakaistan saatuuden parantaminen on edistänyt kasvun edellytyksiä koko maassa ja torjunut riskiä digitaalisen eriarvoisuuden lisääntymisestä.

Liikennejärjestelmillä ja niiden toimivuudella sekä nopeilla tietoliikenneyhteyksillä ja – palveluilla on globaalissa, verkottuneessa maailmassa ensiarvoisen tärkeä merkitys kansainvälisesti, kansallisesti, alueellisesti sekä paikallisesti alueiden kilpailukyvyllä ja kehitykselle. Seutujen verkottuminen sekä kansallisesti että kansainvälisesti edellyttää kansallisten ja kansainvälisten liikenneyhteyksien toimivuutta, toimintavarmuutta ja turvallisuutta. Ilmastonmuutos edellyttää liikenteen aiheuttamien kasvihuonepäästöjen vähentämistä ja siten uusia, ekologisesti kestäviä liikenne- ja logistiikka ratkaisuja sekä tietoliikenneyhteyksiä ja -palveluja.

Saavutettavuutta parantavan infrastruktuurin vaikutus kytkeytyy alueiden muuhun infrastruktuuriin. Toimiva liikennejärjestelmä on liikenneverkon, palveluiden ja eri liikennemuotojen kokonaisuus ja edellyttää eri aluetasolla tehtävän suunnittelun yhteensovitusta ja kokonaisuuksien hahmottamista. Maankäytön suunnittelulla luodaan edellytyksiä kestävämmille kulkumuodoille, kuten esim. joukkoliikenteelle, kävelylle ja pyöräilylle sekä niitä tukevien palveluiden käytölle, millä vaikutetaan liikenteen kasvihuonekaasujen vähentämiseen. Kaupunkiseuduilla kestävämpien liikkumismuotojen käyttö vähentää henkilöautoliikenteen ruuhkia ja sen myötä parantaa liikkumisympäristön ilmanlaatua, viihtyisyyttä ja toimivuutta.

Valmisteilla oleva valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma tulee ohjaamaan koko liikenteen ja viestinnän hallinnonalan toimintaa. Kaksitoistavuotinen, hallituskausittain päivitettävä suunnitelma tulee ohjaamaan, millaisilla kriteereillä väyläverkostoamme jatkossa suunnitellaan, rakennetaan, korjataan ja ylläpidetään. Se ohjaa myös päätöksentekoa siitä, millaisia liikennepalveluita julkisilla varoilla hankitaan. Suunnitelman sisältö tulee vaikuttamaan myös alueiden saavutettavuuteen ja elinvoimaisuuteen sekä monipaikkaisen elämän ja yritystoiminnan mahdollisuuksiin. Tavoitteena on edistää toimivaa, turvallista ja kestävästä liikennejärjestelmää.

Liikennepolitiikan kehitystä ohjaa monta merkittävää muutosvoimaa. Niistä tärkeimpänä on ilmastonmuutokseen vastaaminen, mikä edellyttää toimenpiteitä, joilla liikenteen aiheuttamia kasvihuonepäästöjä voidaan vähentää. Myös kestävän tuottavuuden vaatimus korostuu jatkossa yhä enemmän. Liikennepolitiikan tavoitteena on varmistaa liikennejärjestelmän toimivuus siten, että se edistää hyvinvointia ja elinkeinoelämän kilpailukykyä koko maassa. Tässä hyödynnetään tehokkaasti kaikkia liikennemuotoja sekä älykkään liikenteen suomia mahdollisuuksia. Liikenneverkon tulee tarjota maan eri osille mahdollisuudet kehittyä ja pysyä elinvoimaisina. Logistisen järjestelmän tulee toimia tehokkaasti ja tarjota yrityksille mahdollisuudet kilpailukykyiseen toimintaan.

Luonnos 14.10.2019

Liikennejärjestelmän kehittämisessä tulee tunnistaa erilaisten alueiden erilaiset liikkumismahdollisuudet, jossa kaupungit ja maaseudut (ml saariston erityispiirteet) otetaan kehitysalustoiksi erilaisille liikkumisen ratkaisuille. Samalla tulee tukea alueiden kykyä hyödyntää uusimmat ratkaisut älykkään ja vähähiilisen liikenteen tukemiseksi.

Ilmastonmuutoksen tuomiin haasteisiin vastaaminen edellyttää liikennepolitiikan valmistelussa ja toteutuksessa uudenlaista ajattelutapaa. Uusi ajattelu tarkastelee erityyppisiä ja eri toimijoiden vastuulla olevia keinoja ja pyrkii hyödyntämään tehokkaasti innovaatioita ja uutta tieto- ja viestintäteknikkaa keskeisinä liikennepolitiikan keinoina. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö liikennejärjestelmässä tekee mahdolliseksi vastata muutosvoimien haasteeseen uusien keinoin ja samalla edistää monia muita yhteiskuntapoliittisia tavoitteita.

Kattavien laajakaistayhteyksien saavuttaminen kaikkialla maassa on alueiden kilpailukyvyyn kannalta olennaisen tärkeää. Laajakaistayhteyksien rakentaminen kaikkialle Suomeen on yksi aluekehityksen kannalta keskeisistä tavoitteista. Toimivat viestintäyhteydet sekä tietojärjestelmät mahdollistavat laajasti paikkariippumattoman työskentelyn ja monipuolisen yritystoiminnan, vähentävät liikkumistarvetta sekä mahdollistavat mm. automaation tulevaisuuden liikenteessä. Toimivilla ja turvallisilla viestintäyhteyksillä vastataan tulevaisuuden kehityssuuntiin, kuten datatalouteen, tekoälyyn, virtuaalidollisuuteen ja esineiden internetiin sekä näiden teemojen yhä kasvavaan merkitykseen yhteiskunnassa.

Asiointi ja työssäkäynti on usein paikallista tai seudullista, elinkeinoelämän kuljetukset ja matkailu puolestaan kansallista ja kansainvälistä. Saavutettavuutta tulee tarkastella eri väestöryhmien ja tarpeiden näkökulmasta. Palvelupisteitä tarvitaan digipalveluiden yleistymisestä huolimatta edelleen. Julkisia palveluita voivat tuottaa myös yritykset tai kolmannen sektorin toimijat.

Arjen sujuvuus tarkoittaa myös fyysistä, kielellistä ja sosiaalista esteettömyyttä erilaisille väestöryhmille. Arjen ratkaisuihin tarvitaan palveluita, joita voi kehittää alueellisesti kokeillen. Alueelle ulkomailta muuttaneille tulee luoda mahdollisuus kiinnittyä osaksi kaupunkia ja niiden arkea ja työelämää. Kaupungin kansainvälisyys, avoin ja suvaitsevainen ilmapiiri muualta tulleille sekä monipuolinen palvelutarjonta mahdollistavat sen, että maahanmuuttajataustaiset osaajat jäävät kaupunkiin perheineen. Kaupunkien tulee luoda foorumeita, joissa myös vieraskieliset voivat osallistua kaupungin kehittämiseen eri tasoilla.

Sujuvan arjen tarjoaminen edellyttää eri aluetasoilla tehtävän suunnittelun yhteensovitusta ja kokonaisuusien hahmottamista. Maankäytön suunnittelulla luodaan edellytyksiä kestävämmille kulkumuodoille, kuten esim. joukkoliikenteelle, kävelyille ja pyöräilylle sekä niitä tukevien palveluiden käytölle, millä vaikutetaan liikenteen kasvihuonekaasujen vähentämiseen.

Yhteiskunnan panostuksilla luodaan entistä toimivampi ja ympäristön kannalta ekologisempi ja toimivampi liikennejärjestelmä, joka edistää hyvinvointia ja elinkeinoelämän kilpailukykyä koko maassa. Tässä hyödynnetään tehokkaasti kaikkia liikennemuotoja sekä älykkään liikenteen suomia mahdollisuuksia.

Toimivat viestintäyhteydet sekä tietojärjestelmät mahdollistavat laajasti paikkariippumattoman työskentelyn ja monipuolisen yritystoiminnan, vähentävät liikkumistarvetta ja sitä kautta kasvihuonepäästöjä sekä mahdollistavat mm. automaation tulevaisuuden liikenteessä.

3 Elinkeinoelämän uudistuminen, innovaatiokeskittymien ja ekosysteemien vahvistaminen

Tavoitetila ja visio hallituskaudelle ja 2030-luvulle

Julkisten ja yksityisten TKI-investointien osuus bruttokansantuotteesta kasvaa ja 4 prosentin taso saavutetaan vuoteen 2031 mennessä. Korkeakoulutettujen osuus työvoimasta kasvaa ja kaikki maakunnat kattava korkeakouluverkko vahvistaa tutkimus- ja innovaatiokyvykkyyttä eri puolilla maata. Koulutus ja TKI-toiminta on alueellisesti erikoistunutta ja toimii kumppanuudessa elinkeinoelämän kanssa. Valtion ja kuntien yrityspalvelut täydentävät toisiaan ja tukevat yritysten uudistumista, kestävästä kasvua ja verkottumista. Aluelähtöisistä innovaatio- ja liiketoiminta-ekosysteemeistä on kasvanut kansallisia ja kansainvälisiä menestyjiä.

Elinkeinoelämän uudistuminen ja kestävä kasvu

Suomalaisten hyvinvointi perustuu yritysten kilpailukykyyn ja mahdollisuuksiin tarjota työtä. Alueiden elinvoiman kannalta on oleellista, että yritysten toimintaedellytykset ovat kunnossa eri puolilla maata. Tämä edellyttää niin osaavan työvoiman saatavuutta, toimivaa liikenne- ja tietoliikenneinfrastruktuuria kuin yrityspalveluita ja rahoitusta. Ennakoiva elinkeinorakenteen uudistaminen vahvistaa niin yksityisten kuin julkisten toimijoiden valmiuksia vastata rakennemuutos-tilanteisiin ja reagoida niin äkillisiin kuin positiivisen muutoksen tilanteisiin. Uudistumisen ajureita ovat tarve tuottavuuden kasvuun ja kansainvälistymiseen, lähteitä puolestaan koulutus, osaaminen ja innovaatiot.

Keskeisenä tavoitteena on kestävä kasvun tukeminen erilaisilla alueilla niiden voimavaroja hyödyntäen. Valtioneuvoston kestävä kasvun strategia tähtää elinkeinorakenteen monipuolistamiseen, tuottavuuden paranemiseen, viennin kasvuun, yritysten uudistumiseen ja toimintaedellytysten vahvistamiseen. Poikkihallinnollinen viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelma tukee alueellisesti vahvojen alojen kehitystä ja linkitystä kansainvälisiin verkostoihin ja ekosysteemeihin. Yritysten muodostamat alueiden yli ulottuvat palveluita ja tavaroita yhdistävät arvoketjut ovat keskeisiä välineitä kansainvälisessä kilpailussa.

Suomen vahvuuksia digitalisaatiossa ovat korkea ja laajalti levinnyt osaaminen ja korkeatasoinen infrastruktuuri. Suomen erityisenä haasteena on digitaalisen liiketoiminnan verkkainen omaksumisvauhti, jossa on myös merkittäviä toimialakohtaisia ja alueellisia eroja. Ilmasto- ja kestävyysaasteiden ratkaisemiseen tähtäävässä digipolitiikassa tarvitaan toimenpiteitä, jotka kohdistuvat yrityksiin aiempaa laaja-alaisemmin eri toimialoilla. Poliitiikan tulisi aktivoida digitaalista transformaatiota toteuttamaan ja kestävyyttä vahvistamaan TKI-toimintaan erityisesti sellaisia yrityksiä, jotka eivät ole perinteisesti olleet aktiivisia esimerkiksi korkeakoulu yhteistyössä ja teknologiakehityksessä.

Yhteistyöhön kannustavat toimintamallit ja ilmiöpohjainen TKI-toiminta

Innovaatiopolitiikan avulla pystytään vastaamaan yhteiskunnallisiin haasteisiin kuten ilmastonmuutokseen tai eriarvoistumisen ehkäisyyn ja tarttumaan myös muihin muutosajureihin kuten bio- ja kiertotalouteen ja teknologiseen kehitykseen. Alueiden älykäs erikoistuminen tarkoittaa valintoja ja vahvuuksien edelleen kehittämistä elinkeinoelämän ja korkeakoulujen sekä muiden julkisten toimijoiden yhteistyönä. Innovaatiopolitiikan muutos korostaa politiikkatoimien kordinointia sekä kansallisella että alueellisella tasolla.

Luonnos 14.10.2019

Innovaatiotoiminta on vaikuttavaa, kun paikallisten vahvuuksien avulla pystytään kehittämään ja skaalaamaan ratkaisuja globaaleihin haasteisiin. Tämä edellyttää uudistumiskykyä ja innovaatiokapasiteettia mutta myös erikoistuneiden alueiden temaattista yhteistyötä kansallisesti ja kansainvälisesti. Verkottuneet innovaatiokeskittymät ja -ekosysteemit tarjoavat yrityksille, tutkimusorganisaatioille, hallinnolle ja kolmannelle sektorille yhteistyöalustan kehittää yhdessä uusia ratkaisuja globaaleille markkinoille.

Ekosysteemeillä tarkoitetaan yksityisten ja julkisen sektorin kumppanuuksia, jotka perustuvat toisiaan täydentävän osaamisen yhdistämiseen sekä yhteisen vision toteuttamiseen. Kehittämisessä korostuu toimialarajojen ja maantieteellisten rajojen ylittäminen. Temaattisissa verkostoissa yhdistyvät eri puolilla maata sijaitsevat toimijat ja osaaminen kansallisesti ja kansainvälisesti kilpailukykyisiksi ekosysteemeiksi. Miljardiluokan globaaleiden ekosysteemien rakentaminen edellyttää alueellisten ja kansallisten toimien yhteensovittamista ja kumppanuutta ja myös kansainvälisten resurssien hyödyntämistä.

Koulutuksen ja tutkimuksen merkitys osaamiskeskittymien ja ekosysteemien kehittymiselle on oleellinen. Korkeakoulut ja yliopistokeskukset ovat osaamisen ja innovaatiotoiminnan keskiössä ja toimivat kumppanuudessa yritysten ja julkisten organisaatioiden kanssa. Suurten kaupunkien ulkopuolella ammatillisen koulutuksen ja verkostojen merkitys korostuu, mutta myös seutukaupungeissa ja maaseudulla tulisi olla mahdollisuuksia hyödyntää korkeaa osaamista.

Osaamiskeskittymät voivat olla alueellisia tai temaattisia, mutta keskittymien taustalla tulee olla huippuosaamista. Keskittymien vahvistaminen ja kansainvälisiin arvoverkostoihin pääseminen edellyttää kykyä koota TKI-voimavaroja vaikuttavammiksi strategisiksi kokonaisuuksiksi. Suomen TKI-panostusten nostamiseksi kasvu-uralle laaditaan TKI-tiekartta, joka on samalla Suomen kansallinen älykkään erikoistumisen strategia ja toimii vastinparina alueellisille strategioille.

Julkinen sektori elinkeinojen ja innovaatiotoiminnan edistäjänä

Julkinen sektori toimii innovaatioiden ja kasvun mahdollistajana rahoittajana, asiakkaana tai yhteistyökumppanina. Tällöin erityisen tärkeää on ymmärtää erilaisten ekosysteemien tilanne, toimintalogiikka, kasvun ja kehityksen pullonkaulat sekä kehitysvaiheet. Kaupungit voivat toimia kehittämisen ja kokeilujen alustoina ja fasilitaattoreina.

Elinkeinojen uudistamiseen sekä työvoimaan liittyvät palvelut tulee olla saatavilla eri puolella Suomea. Kasvuun tähtääville yrityksille tulisi olla tarjolla tukea osaamisen ja teknologian kehittämiseen niin, että yrityksillä on todellinen mahdollisuus päästä osaksi globaaleilla markkinoilla toimivia arvoketjuja. Valtion (Business Finland, Finnvera, ELY-keskukset, TE-toimistot) ja kaupunkien yritys-palveluja tulee kehittää toisiaan täydentäviksi ja ekosysteemikehitystä tukevaksi. Harvemman asutuksen alueilla yhteispalvelupisteillä voidaan edistää palvelujen saatavuutta.

Valtaosa Suomen yrityksistä on mikroyrityksiä, joissa on paljon työpaikkapotentiaalia. Kansainvälistymällä kasvua hakevien yritysten lisäksi myös kotimarkkinoilla toimivien yritysten kehittämiseksi tarvitaan toimia. Alueiden elinvoiman kannalta yritysten omistajavaihdokset voivat olla kriittisiä.

Luonnos 14.10.2019

Julkisissa hankinnoissa on huomattava potentiaali innovaatioiden edistäjänä ja alueellisen ja paikallisen yritystoiminnan kannalta. Hankintalain mahdollistamia menettelyjä tulee hyödyntää nykyistä enemmän ja hankintoihin liittyvää osaamista vahvistaa.

Kansainvälisten osaajien houkuttelu ja juurruttaminen edellyttävät veto- ja pitovoimaa

Osaajista käydään globaalia kilpailua, eivätkä he liiku vain työpaikan perässä. Kaupunkien ja alueiden houkuttelevuus asuin- ja työpaikkoina on ratkaisevassa asemassa siinä, kuinka vetovoimaisia olemme. Kansainvälisten osaajien osallistuminen kaupungissa tapahtuvaan innovaatiotoimintaan kasvattaa osaamis pohjaa, verkostoja ja tuo uudenlaisia näkökulmia.

4 Osaamisesta ja sivistyksestä turvaa työn muutokseen – jatkuva oppiminen ja osaava työvoima

Tavoitetila ja visio hallituskaudelle ja 2030-luvulle

Suomen menestyminen tulevaisuudessa edellyttää, että Suomi pysyy koulutuksen eri asteilla maailman kärjessä. Tavoitteenamme on maailman paras työelämä. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen 2030 vision tavoitteena on valjastaa sivistys, osaaminen, tiede ja teknologia toimimaan vahvasti ihmisen ja yhteiskunnan hyväksi. Tavoitteena on, että vähintään puolet nuorten aikuisten ikäluokasta suorittaa korkeakoulututkinnon.

Suomi on kansainvälisten vertailujen mukaan peruskoulutuksen kärkimaita maailmassa. Eriarvoisuus, oppimiserot ja syrjäytyminen ilmiönä uhkaavat kuitenkin suomalaisen koulutuksen menestystarinaa. Alueelliset, sosioekonomiset ja sukupuolten väliset erot sekä koulutuksen periytyvyys näkyvät entistä vahvemmin oppimisessa ja kouluttautumisessa.

Korkeakoulutuksessa tulee vahvistaa koulutuksen saavutettavuutta tukevaa avoimuutta ja joustavuutta sekä kehittää korkeakoulutuksen digitaalista palveluympäristöä. Tämä tukee korkeakoulutuksen saavutettavuutta, jolloin harvaan asutun maaseudun tarpeisiin voidaan vastata, eikä erilliselle politiikkainstrumentille ole tarvetta.

Usein liian vähälle huomiolle jäävä, alueellisesti varsin kattava vapaan sivistystyön koulutus, esim. kansalaisopistot, vastaavat laajalla palveluverkolla ja monipuolisella koulutustarjonnalla osaltaan työelämän ja arjen osaamistarpeisiin.

Osaavan työvoiman saatavuus hidastaa Suomen talouden ja yritysten kasvua koko maassa, paradoksaalisesti sielläkin missä työttömyysaste on korkea. Työvoima-, yrittäjä- ja osaamispolitiikan on tuettava kaikin tavoin osaavan työvoiman saatavuutta kaikkialla Suomessa. Sen on myös kannustettava ja rohkaistava eri ikäisiä ja - taustaisia ihmisiä täydentämään osaamistaan.

Työvoiman saatavuuden turvaamisessa ulkomaisen työvoiman houkuttelu on yhä tärkeämpää. Tämä tarkoittaa myös ulkomaisten opiskelijoiden työllistymistä valmistumisen jälkeen. Myös kotouttamisessa on edelleen suuria haasteita. Suomessa on kuntia, jotka ovat jääneet ”vos-pantti-vangeiksi” huonosti toteutuneen kotouttamistyön takia. Vaikka maahanmuuttajat keskittyvät suurimmille keskusseuduille, maahanmuuttajilla on yhä merkittävämpi rooli kausityön tekijöinä myös maaseudulla.

Oppilaitokset eivät ole vain oppimisen ympäristöjä, vaan ennen kaikkea osaamisverkostojen hermokeskuksia eli hubeja, mihin arjen ja työelämän oppimisympäristöt liittyvät niin oppijoiden ja opettajien kuin tutkijoiden ja yrittäjien välityksellä. Alueelliset yritys- ja työvoimapalvelut, sosiaali- ja terveystyö sekä niitä tuottavat ammattilaiset ovat osa osaamisverkostoa.

Yhä nopeammin tapahtuvat osaamisen muutokset heijastuvat kohtaanto-ongelmina eli osaavan työvoiman puutteena ja samalla työvoiman hyödyntämättömänä potentiaalina. Digitalisaatio, automaatio ja robotisaatio muuttavat työtehtäviä, mutta tarjoavat samalla mahdollisuuksia uusiin työn sisältöihin ja työtapoihin. Yhä useammin on mahdollista tehdä työtä, harjoittaa yrittäjyyttä ja kouluttautua ajasta ja paikasta riippumattomasti.

4.1 Alueellisia näkökulmia

Oppilaitoksilla, erityisesti korkeakouluilla ja yliopistoilla on merkittävä rooli alueiden elinvoimalle. Korkeakoulut ovat alueellisen innovaatiotoiminnan ja osaavan työvoiman saatavuuden näkökulmasta keskeisiä toimijoita. Oppivelvollisuuden ulottamisella 18 ikävuoteen on merkittäviä vaikutuksia niin koulutuksen järjestäjien, yksilöiden kuin osaavan työvoiman saatavuuden näkökulmasta eri alueilla. Koulutuksen saavutettavuuden ongelmat eriarvoistavat niin kansalaisia kuin alueita. Niihin voidaan osaltaan vastata uusilla koulutuksen toimintamalleilla ja digitaalisilla ratkaisuilla. Välttämättömät lähipalvelut on kuitenkin säilytettävä varsinkin ensimmäisellä ja toisella asteella. Oppilaitokset vaikuttavat usein merkittävästi myös alueiden muuhun toimintaan Tästä ovat esimerkkeinä kyläkoulut kylien moninaisten aktiviteettien keskuksina. Ne ovat eräänlaisia kehittämisdynamoja ja osa aluekehittämisen järjestelmää.

Koulutustarjonnan hajauttaminen nykyistä pienempiin yksiköihin tai maantieteellisesti hajautuneempaan rakenteeseen ei ole perusteltua oppilaitosten toimintaedellytysten turvaamisen ja laadukkaan toiminnan järjestämisen kannalta. Osaamistarpeisiin vastaamiseksi erityisesti harvaan asutuilla alueilla tulee nykyistä laajemmin hyödyntää oppilaitosten keskinäistä yhteistyötä. Korkeakoulut ovat kehittäneet alueille joustavasti siirrettävissä olevia koulutustarjonnan malleja, joilla voidaan vastata eri alueiden työvoimatarpeisiin tai koulutuskatveisiin. Osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi tarvitaan sekä koulutukseen että työvoima- ja yrityspalvelujen alue- ja paikkaperustaisia toimia sekä työvoiman liikkuvuuden edistämistä. Verkottuvassa yritystoiminnassa monet arvoketjujen osat voivat sijoittua maantieteellisesti vapaasti, mikä osaltaan tuo mahdollisuuksia työn kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamiseen.

4.2 Strategiset tavoitteet ja painotukset

T&K -panostuksia on Suomessa oleellisesti vahvistettava. Korkeakoulujen kansainvälistyminen ja kytkytyminen globaaleihin verkostoihin vahvistaa korkeakoulujen laatua sekä Suomen vetovoimaa ja kilpailukykyä.

Kaikille yhdenvertaisten mahdollisuuksien tarjoamiseksi jatkuvaan oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen tarvitaan lyhyitä ja joustavia täsmäkoulutuksia, jotka vastaavat yritysten tarpeisiin. Koulutuksessa tulee entistä enemmän hyödyntää digitaalista oppimisalustaa/-alustoja, jotta kynnyks koulutukseen osallistumiseen madaltuisi. Tämä on erityisen tärkeää huomioida niillä alueilla ja maakunnissa, jossa välimatkat ovat pitkät. Samalla koulutuksessa voidaan parantaa digitaitoja

Tarvitaan parempia, reaaliaikaisia ennakointimenetelmiä ja ennakointitiedon kokoamista yritysten osaamistarpeiden tunnistamiseksi. Alueiden voimistuvan eriytymiskehityksen myötä alue- ja paikkaperusteiselle ennakoinnille on aiempaa suurempi tarve. Alueellista yhteistyötä elinkeinoelämän, oppilaitosten ja työvoima- ja yrityspalvelujen välillä on edelleen vahvistettava.

Alueilla tarvitaan entistä tiiviimpää yhteistyötä ja palveluekosysteemejä osaamisen kehittämiseksi. Monialaisia, sektorirajat ylittäviä palvelukokonaisuuksia on rakennettava sekä yrityksille että työnhakijoille. Digitaalisia reaaliaikaisia ratkaisuja voidaan hyödyntää nykyistä enemmän osaamistarpeiden tunnistamisessa, koulutuksen suuntaamisessa sekä työn kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamisessa.

5 Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen ja eriarvoistumisen ehkäisy

Tavoitetila ja visio hallituskaudelle ja 2030-luvulle

Suomalaiset ovat hyvinvoivia, aktiivisia yksilöitä, jotka kokevat olonsa turvalliseksi yhteisönsään. Osallisuutta, hyvinvointia ja eriarvoistumista ehkäisevät toimintatavat ja -välineet ovat käytössä. Panostukset yksilöiden hyvinvointiin, terveyteen, osaamiseen ja sivistykseen resonoiivat työ- ja työllistymiskyynä, mikä ehkäisee eriarvoistumista ja segregatiota.

Väestön hyvinvoinnissa, työ- ja toimintakyvyssä, osallisuudessa ja koetussa turvallisuudessa on eroja väestöryhmien ja alueiden välillä kuin myös alueiden sisällä. Eriarvoistuminen näkyy syrjäytymisenä, joka usein periytyy sukupolvelta toiselle. Alueiden eriarvoistumiseen liittyy myös asuinalueiden eriytyminen. Ihmisten osallisuuden ja toimivan kansalaisyhteiskunnan edistäminen on tärkeää, sillä se vähentää yhteiskunnan haavoittuvuutta ja edistää yhteiskuntarauhaa. Taloudellinen eriarvoisuus on Suomessa kansainvälisesti vertaillen vähäistä, mutta tulo- ja varallisuuserojen kehityssuunta on kasvava.

Eriarvoistumiskehityksen katkaisemiseksi tarvitaan toimia niin kansallisella, alueellisella kuin paikallisella tasolla. Eriarvoistumiseen liittyy esimerkiksi väestökehityksen, hyvinvoinnin, terveys-, kulttuuri- ja koulutuspalveluiden saatavuuden, osaamisen, työllisyyden, liikkumisen, turvallisuuden ja aluetalouden näkökulma. Tärkeässä roolissa alueellisen eriarvoistumisen vähentämisessä on myös ihmisten kokemus osallisuudesta ja vaikutus- ja toimintamahdollisuuksista. On puuttettava myös yhteiskunnan rakenteellisiin eriarvoisuutta aiheuttaviin ja sitä uusintaviin tekijöihin kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Esimerkiksi päätösten vaikutusten ennakoarvointi on konkreettinen keino tunnistaa eriarvoistavia mekanismeja päätöksenteossa.

Hallitusohjelman tavoitteena on sosiaalisesti oikeudenmukainen, ympäristöllisesti kestävä ja taloudellisesti vastuullinen alue- ja kaupunkikehitys, sekä alueiden välisen ja kuntien sisäisen eriytymisen vähentäminen. Maakuntien, kuntien ja kaupunkien sekä järjestöjen ja seurakuntien ja uskonnollisten yhteisöjen sekä muiden kansalaisista lähtöisin olevien yhteisöjen yhteistyön vahvistamista korostetaan.

Alueen luonnon erityispiirteet, puhtaus ja monimuotoisuus toimivat samanaikaisesti sekä paikallisten asukkaiden terveys- ja hyvinvointitekijänä, ulkoisena vetovoimatekijänä, että osana alueellista, positiivista identiteettiä. Lisäksi osallistumisoikeuksien turvaaminen sitouttaa yksilöitä yhteisiin alueellisiin ratkaisuihin.

5.1 Strategiset tavoitteet

5.1.1 Hyvä elämä – Osallisuus ja hyvinvointi lisääntyä alueilla

Tavoitteena on asukkaiden osallisuuden vahvistaminen sekä ihmisten aktiivinen toiminta yhteisönsä hyvinvoinnin lisäämiseksi erilaisilla alueilla.

Yhteisöllisyys lisää hyvinvointia sekä luo alueille pito- ja vetovoimaa. Tulevaisuudessa tarvitaan aluekehittämisen välineiden parempaa hyödyntämistä yhteisöllisyyden kehittämiseksi. Yhteisöllisyyden lisäämiseksi tarvitaan myös osallisuuden erilaisten muotojen mahdollistamista sekä ak-

Luonnos 14.10.2019

tiivisen kuntalaisuuden tukemista. Esimerkkinä osallisuutta edistävästä välineestä on yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen (Leader-toimintatapa). Osallisuuden kehittämisen kannalta toimivat verkkoyhteydet ovat keskeisessä asemassa.

Eri toimijoiden välinen saumaton yhteistyö on hyvinvoinnin keskiössä. Toimivien hyvinvointipalvelujen, ml. kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut, tarvitaan kuntatoimijoiden lisäksi mm. kolmannen ja neljännen sektorin aktiivista mukanaoloa.

Paikkaperusteisuuden hyödyntäminen hyvinvoinnissa sekä palveluissa antaa uudenlaisia mahdollisuuksia kehittää hyvinvointia ja palveluja. Esimerkkinä paikkaperusteisuudesta vahvasti monikulttuurisen koulun huomioiminen rahoituksessa.

Hyvinvointi koostuu monista asioista. Tulevaisuudessa on tunnistettava entistä paremmin hyvinvointi ja sen vaikuttavuus eri sektoreilla mm. asuntopolitiikassa, liikennesuunnittelussa ja luonnonsuojelussa.

5.1.2 Nuoret pärjäävät paremmin

Tavoitteena on, että nuorten syrjäytyminen vähenee ja jokainen nuori pysyy koulutus-polulla ja nuorisotyöttömyys vähenee. Nuoria kannustetaan osallistumaan aktiivisilla toimilla.

Nuoria kannustetaan liikkumaan luoden mm. ulkoilun ja arkiliikuntaan parempia edellytyksiä. Tähän vaikutetaan esimerkiksi parantamalla seuratoiminnan, mutta myös huippu-urheilun edellytyksiä.

5.1.3 Työkäisten työ- ja toimintakyky vahvistuu

* Linkitys työkykyohjelmaan, mielenterveysohjelmaan jne.

5.1.4 Ikääntyvät tulevaisuuden aktiivisina ja osallisina toimijoina

Iäkkäiden toimintakyky on parantunut siten, että aktiivisten, toimintakykyisten elinvuosien määrä on kasvanut. Uudet innovatiiviset tavat tukevat ja motivoivat iäkästä väestöä toimintakyvyn edistämässä kuten esimerkiksi ravitsemuksen parantamisessa, liikunnan lisäämisessä, mielenterveyden edistämässä ja osallisuuden vahvistamisessa. Panostamalla riskiväestöjen varhaiseen löytämiseen ja kohdentamalla heille ennaltaehkäiseviä toimia, on vähennetty toimintakyvyn laskua.

VI. Aluekehittämisen toimintamalli

Alueiden kehittäminen on valtion, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuvaa laaja-alaista ja monitasoista toimintaa, joka perustuu maan erilaisten alueiden vahvuuksiin ja erityispiirteisiin. Vastuu alueiden kehittämisestä on kunnilla ja valtiolla, kuntien puolesta aluekehittämisviranomaisen tehtävästä vastaa kussakin maakunnassa maakunnan liitto.

Aluekehittämisen toimintamallin uudistaminen kytkeytyy käynnissä olevaan aluekehittämis-lainsäädännön uudistamiseen siltä osin kuin uusi toimintamalli edellyttää lakimuutoksia.

Sopimuksellisuus ja kumppanuus

Uuden aluekehittämisen toimintamallin lähtökohtia ovat sopimuksellisuus ja kumppanuus. Uudenlaisia yhteistyön ja –kehittämisen tapoja tarvitaan niin valtioneuvoston sisällä, valtion ja maakuntien välillä kuin maakunnissakin sekä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kesken.

Kumppanuus voi toteutua esimerkiksi sopimuksin, mutta myös toimintatapoja ja käytäntöjä uudistamalla. Sopimuksellisen aluekehittämisen toimintamallin ohella hallitusohjelmassa mainitaan erikseen valtion ja kaupunkien tai alueiden kanssa solmittaviksi sopimuksiksi yliopistokaupunkien ekosysteemisopimukset, positiivisen rakennemuutoksen sopimukset sekä MAL-sopimukset.

Sopimuksellisuus valtion ja maakuntien välillä toteutuu säännöllisesti järjestettävissä aluekehittämisen keskusteluissa ja niissä tehdyissä johtopäätöksissä. Maakunnissa ohjelmatyötä viedään sopimuksellisuuden suuntaan ja aluekehittämistoimijat (kuten kunnat, kaupungit, rahoittajat, korkeakoulut) solmivat maakunnan liiton vetämässä prosessissa aluekehittämisen sopimukset.

Hallitusohjelmassa mainittua temaattisuutta edistetään tukemalla eri alueiden ja niiden toimijoiden kumppanuutta ja verkostoitumista sekä aluekehittäjien vertaisoppimista ja kyvykkyyksien kehittämistä. Temaattinen yhteistyö perustuu alueiden ja kaupunkien tarpeisiin, maakuntaohjelmien painotuksiin sekä aluekehittämispäätöksen toimeenpanoon.

Maakunnan liitto yhteen sovittaa mahdolliset valtion suoraan kaupunkien kanssa valmistelamat sopimukset aluekehittämisen kokonaisuuteen.

Aluekehittämispäätös

Aluekehittämispäätös on strateginen asiakirja, joka linjaa valtakunnallisia alueiden kehittämisen painopisteitä. Päätös valmistellaan yhteistyössä maakuntien liittojen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Päätöksen aikajännettä pidennetään, vaikka toimeenpanosta päätetäänkin hallituskausittain. Päätöksen painoarvoa ja ohjaavuutta osana aluekehittämisen kokonaisuutta vahvistavat muun muassa säännöllisesti käytävät aluekehittämisen keskustelut. Aluekehittämispäätös jäsentää osaltaan aluekehittämisen keskusteluja, joissa voidaan käydä läpi päätöksen toimeenpanon tilannetta.

Aluekehityksen tilannekuva

Aluekehityksen tilannekuvaa kehitetään osana vahvistettavaa aluekehityksen tietopohjaa. Tilannekuva sisältää sekä määrällistä aineistoa että laadullista analyysia alueiden tilanteesta ja tulevista näkymistä ja sitä päivitetään vähintään vuosittain. Laadinnasta vastaavat maakuntien liitot ja valtioneuvosto. Tilannekuvan tarkoituksena on luoda yhteistä ymmärrystä ja tulkintaa alueiden kehityksestä, myös alueiden sisällä ja niiden välillä.

Aluekehittämisen keskustelut

Valtioneuvosto käy aluekehittämispäätöksen, tilannekuvan ja maakuntaohjelman pohjalta säännölliset keskustelut kaikkien maakuntien kanssa. Keskusteluissa voitaisiin käsitellä myös alue-kehittämisen toimenpiteitä ja yhteistyötarpeita maakunnissa (myös maakunnan ja valtion välillä). Keskustelusta laadittavaan muistion kirjataan konkreettiset tavoitteet ja sovi-taan seurannasta. Keskustelujen luonne ja sisältö voivat vaihdella vuosittain

Muut vuorovaikutusfoorumit

Alueiden uudistumisen neuvottelukunnalla on jatkossa keskeinen rooli aluekehittämispäätöksen toimeenpanon poikkihallinnollisessa suunnittelussa, ohjauksessa ja seurannassa sekä aluekehittämisen keskustelujen valmistelussa.

Maakunnan sisällä maakunnan liiton rooli yhteistyön käynnistäjänä ja eri osapuolien yhteen kokoajana on keskeinen.

Tiiviimpi yhteistyö eri hallinnonalojen kesken = yhtenäinen valtioneuvosto suhteessa maakuntiin.

Aluekehittämisen toimintamallia uudistettaessa luodaan aluekehittäjien oppimisfoorumi, joka toimii maakuntien liittojen, kuntien, valtion, sekä yksityisen ja kolmannen sektorin sekä eri väestöryhmien (esim. nuoret, maahanmuuttajat) kohtaamisten paikkana. Foorumin tehtäviä voivat olla esimerkiksi alueiden tulevaisuustyö ja aluelähtiöiden yhteistyön teemojen generointi.

VII. Toimeenpano ja seuranta

- Päätöksen toimeenpanosta ja seurannasta vastaa alueiden uudistumisen neuvottelukunta AUNE. Maakunnat ja VN käyvät toimeenpanon tilannetta ja kehityksen suuntaa läpi vuosittaisissa aluekehittämisen keskusteluissa.